

't KRIEKENDE KRIEKESKE.

Een Betuwsche novelle,

DOOR

J. J. CREMER.

Of de boeren ook lachten, die in den hooibouw waren!

Of ze ook lachten! Want, al drie dagen answiet was 't 'n hits gewêst um te stikken.

Werm was 't, smoor werm, en op 't land, woar 't gemeede gres, hier wier geherkt en gestreuid, en gunder wier geopperd of opgelooijen, zoagen de mansluu en derns d'r uut as oliekoppen en ze dronken — ze dronken, krek wat ze kriegen kosten, moar veur 't grootste deel 't allerlieftst kouwe koffie of thee, uut de tuut van 'n kêtelje.

De dorpsklok sloeg twaalf.

't Was aardig om te zien, hoe al wat werkte met een: „Zie zoo!” „Hê! Hê!” „Eindelijk!” of, „Doar hei ze met d'r twoalven”, gavels of harken vallen liet, en ieder —

snakkende naar rust — 't zij onder 't lommer van een der knootwilgen of in de schaduw van een pas geladen hooiwagen, zich een lang begeerd plekje uitzocht.

De potjes, pannetjes, maar 't meest de soldatenketeltjes, met middagkost gevuld, gingen al ras uit de handen van dienstvaardige echtgenooten, kinderen, of broertjes of zusjes in de handen der schoftenden over; de aanval werd algemeen en de landlieden, jong en oud, deden zich aan de eerdappels met êkbotter (*) of de peulen met wortels heerlijk te goed, en hadden 't land toen ze met de vlakke hand den mond kosten afvêgen, moar.... dronken nog eerst is, en goengen toen liggen, de een in 't heui, 'n ander gladweg op den buuk, 'n derde in 'n dreuge greppel en nog anderen bleven woar ze woaren, of goengen krek woar ze meinden dat ze 't best 'n uurke stil kosten sloopen.

Onder de terugtrekkenden, die 't moal in 't land hadden gebragt, bevond zich HANNEKE. HANNEKE was de eenige dochter van ARIE PLOEGERS, die voor een jaar of vier van Z. naar D. was komen wonen en hier de kleine Rijnhoeve gepacht had, die 't *Lêge Veerhuus* (†) genoemd

(*) Êk: azijn.

(†) Of dit bijv. naamw. *lêge* hier bedoeld *lage*, dat is laag

werd. We spraken 't eerst van HANNEKE en daarom zullen wij later als het te pas komt van ARIE gewagen, alleen zeggen wij van den man, dat hij zien eigen weike (*) heuide en aan HANNEKE zien huus en veer had toevertrouwd.

Wat ziet ze er kostelijk uit, de frische deerne. Ze is maar luchtig gekleed, — natuurlijk, met die warmte.

Het mutsje, dat anders de Dsche boerinetjes weinig flatteert — nog al stijf in de plooiën — hangt los, en de banden zitten achter de ooren — natuurlijk! met die wermte. Het vuurrooije doekje zit losjes op den bonten borstrok gespeld, en ze loopt met de bloote erms daar ze het jekske t' huus liet — natuurlijk! met die wermte. Minder natuurlijk noemen wij het, dat HANNEKE van haar voetjes, die klein en blanker dan haar hals of handen zijn, zoo ongeschoeid diensten vergt, en gelooven nu en dan aan haar gelaat te bespeuren, dat ook zij 't niet zóó verkieslijk vindt als ze wel gemeend heeft omdat zoovelen het deden; natuurlijk met die wermte.

gelegene, in tegenstelling van het *grootte veer*, 't welk hooger, dat is meer stroomopwaarts lag; of wel *leeg*, in den zin van *verlaten*, weinig bezocht — wij weten 't niet, doch beide beteekenissen zijn wáár.

(*) Weidje.

Toen het meisje over de weerden (*) naar 't veerhuis terug ging liep ze niet alleen. Niet zoodra had MIECHEL haar in de goat (†) gekregen, of hij was, moeheid en warmte vergetende, haar op zijde gesneld. »Nee HANNEKE, 't is te gek um van te spréken» zei MIECHEL, nadat de jongelieden eenige oogenblikken koutende naast elkander waren voortgegaan, en de jongen HANNEKE bij den poezelen arm vattende haar zacht tot stilstaan had genoodzaakt. »Ge loopt as 'n perd dat kreupel is; 'k wed dai bloar oan de voet hebt... kiek is HANNEKE... 'k weet wel dat ze vuls te groot zin, moar kiek is.... met wat gres d'r in, hé? zou ie 't dan prebieren willen.....?»

»Wat...? oe schoen MIECHEL?» vraagde HANNEKE.

»Och! as't oe blijft HANNEKE» grinnikte MIECHEL, en terstond liet hij zich op den grond vallen, maakte handig de riempjes los, wipte zijn schoenen uit, maaide met de hand een weinig gras, werkte het in zijn vetlederen schoeisel, en HANNEKE vriendelijk toeknikkende schoof hij ze haar toe met de woorden: »Ai 't nou niet doen wilt dan zie'k z'n lêven kwoad op oe.»

(*) Waarden, bedijkte landen; hier uiterwaarden, buitendijk-sche weilanden.

(†) In 't oog.

't Meisje lachte dat ze schudde en zei dat ze bang veur verdrinken was, moar toch zei ze ook, dat MIECHEL veuls te goeijig en meêliejend was, moar.... al z'n lêven kwoad! doar had ze geen zin in, en — ze stak haar voetjes in MIECHELS schoenen en liep er meê, zoo als de jongen dacht »heel wat bêter!” maar zoo als *zij* onder-vond, zonder slot, veul ongemekkelikker as op de bloote voet. Al moest de goedhartige MIECHEL nu op zijn beurt blootvoets loopen, bij het afstaan zijner schoenen had hij evenwel veel gewonnen, want HANNEKE kon met die blokken niet voort of ze moest MIECHEL in den erm houwen, en hoe harder dat ze leunde hoe meer schik dat 'ie had en hoe dukker dat 'ie riep: »Nou geet 't goed, hê? leun moar, leun moar!” Verechtig! hij had heur wel dragen willen.

En ze liepen verder, HANNEKE en MIECHEL, en ze gingen — toen ze bij 't rijshout aan den Rijnsoever waren gekomen — is êfkes zitten umdat de hits bij 't woater niet zoo scharp was, en 't meisje zeide, dat MIECHEL weerum most goan en sloapen zoo as ze allemoal deei-jen; maar MIECHEL zei, dat 'ie oan geen sloap kos den-ken as ie HANNEKE zoo noast zich had, en vroeg haar, of ze hum nou verechtig ook zoo mogt liejen as hie malloterig op heur was, en HANNEKE antwoordde niet,

en deë asolze'n krickske wou vangen dat in t'gras krickte.

moar dreeide zich um en dee, alsof ze 'n kriekske wou vangen dat in 't gres kriekte.

En ze zaten er nog een poos en ze zeiden veel dat wij niet verklappen mogen, en eindelijk bragt MIECHEL zien liefke tot aan 't veerhuus en kreeg zien schoenen weerum en kreeg 'n kummeke kerremelk veur den dorst, moar kreeg nõg wat, dat bêter dan kerremelk smiek, 'n boel bêter, 'n heele boel bêter!!

Onder de leden der zwakkere helft, die op 't hooiland duchtige blijken van kracht gaven, was er eene die nu in 't schoftuur met den rug tegen een hooiopper zat. 't Was 'n meid als 'n boom, en heel wat grover en meer geknoet (*) dan HANNEKE PLOEGERS. Zag HANNEKE er in haar half toilet des te bekoorlijker uit, MIE SCHUILING stond de hooi- of warmte-nonchalance allerongelukigst. Haar kleeding kon men gerust à la »wat kan 't mien schêlen" noemen, en haar coiffure even zoo gerust à la »sloddervos" als hare lange, zwarte nagels à la »smeerpoet." MIE was zeker niet veel ouder dan HANNEKE, die een kleine twintig was, maar MIE zou men ligt een kruisje méér gegeven en HANNEKE wis 'n lente of drie minder hebben toegedacht.

(*) Geknoekt, sterker van beenen en spieren.

HANNEKE had zachte oogen, blaauw, en ofschoon bruine oogen ook lang niet min zijn, zoo hadden de bruine oogen van MIE toch 'n zeker iets, dat de jongens „bre-toal” en de meiskes „wreg” nuunden.

Lange, spitse neuzen zijn niet verkieslijk; 't boeren spreekwoord zegt:

Spitse neus en spitse kin
Woont altied de duuvel in,

en MIE had hem lang en spits genoeg; haar kin was rond, dat hielp nog.

MIE en MIECHEL woonden achter den diek bij de woai (*), krek noast mekoar. Had MIECHELS moeder, die sedert twee jaren weduwe was, eigen heerd en eigen hof — al was 't ook geen grootheid, — terwijl MIE's ouders maar errebeidsminsen waren, de kinders hadden als kinders daarom niet minder druk gespeuld, geknibbeld en gevochten. MIE, een half jaar jonger dan MIECHEL, had dukkels met 'n toom oan, veur 't melkkerreke getrokken as MIECHEL d'r op zat, en dan weer MIECHEL, ielk verzet. MIE had dukkels, as de kersen of appels of peren riep woaren, stillekes in de boomen van MIECHELS ouwers

(*) Kolk of plas, in vroegere jaren door dijkbreuk veroorzaakt.

geklouerd en gezakt wat ze moar kos um 't met MIECHEL te deilen, went MIECHEL mogt ze krek zoo goed as hoar eiges. Toen hij wat ouder werd en rooken wou, al wier ie d'r misselik van, wat had ze toen niet dukkels tabak uut 's voaders deus gestolen en ze in dreuge rietjes gestopt en 'm te dampen gezet achter 't verkesshot (*), tot dat hum van al 't plezier 't zweit uut de lêjen brak en ie zoo wit as 'n doek wier. Loater, op de karmis, herrejennig nog toe! veur de fiedel met hum, één glêske rood deur 'n piepestêlje met z'n beijen; de schotse drie, d' anavandeu, de chassede-wiet, kniepen, lagchen, oarigheid! meer as meer. En nou...? Ze zat bij den opper, en al lang — al wel 'n joar lang — had ze gezien hoe grutsch (†) en hoe stief dat MIECH' was geworden. 't Regte had ze zoo nooit begrepen, moar nou... nou had ze 't gezien; kloar gezien, met heur eigen oogen.

„MIECH' kom ie bij me zitten?” had ze gevraagd, moar kortweg had ie „nee” gezeid, geen stom woord meer. Op zied was ie afgeschoven, 'n heel eind wiejer, tot over de greppel veurbij de wilgen.

Kloar had ze toen gezien, hoe ie de stieve, keute-

(*) Varkenshok. (†) Trotsch.

lige dern van 't *Lêge Veerhuus* had noageloopen, die krek oan heur voader 't êten gebragt had en nou noar huus goeng, en — ze had zich den neus gekrabt; best had ze gezien, hoe PLOEGERS met den neusdoek over 't heufd in 't gres leê en HANNEKE toen in 't gniep was opgemaarsierd met hum, joa, met MIECH' noast zich, en — ze had um 't hart 'n roargheid gehad en iets in de kêl, dat ze is slokken most; ze was opgestoan en had ze noagekeken, en gezien, hoe MIECH' HANNE's erm had genomen en gearlesjant had, veul niet genogt, en — ze had heur nêgels tusschen de tanden gezet dat 'r heele stukken afgoengen; ze was op heur têje (*) goan stoan, went MIECH' was in 't gres goan zitten, en kloar had ze gezien, hoe onneuzel 't schoap zien schoen' had oangetrokken. Och heer! asof ze stadspoutjes had! Ze had heur hals al wiejer en wiejer uitgerek, en gezien, hoe ze bij 't rieshout woaren goan zitten vlak noast mekoar en eindelijk wiejer op hadden geloopen tot achter de heg — tot achter de heg! en — ze had bij zich zelve ‚verdreed!’ gezeid en de vuusten digt geknepen en zich toen in 't heui loaten vallen en geprakkesierd 'n heelen boel dinger, tot de schoftied veurbij was.

(*) Teenen.

Het vermoeijende dagwerk was ten einde gebragt en een der laatsten, die zich van het hooiland huiswaarts begaf, was de baas van 't *lége veerhuus*, ARIE PLOEGERS.

't Was een kort man, niet te mager, maar met een geelbleek gelaat. 't Was er een, die altijd goed en best voor zijn huisgezin was geweest, en van eerlijkheid, trouw, deugd en werken hield, maar die, zoo als ze wel meer zeggen, kort aangebonden of anders, kort van stof was. Als ie liep trekkebeende PLOEGERS 'n beetje over de regterkant, en dat hij in den regterarm niet zóóveel kracht meer als vroeger had — hij wou 't wel niet weten, doch 't was zóó, en wonder kon 't niet genoemd worden, want vóór dat hij naar D. kwam, pas een klein jaar geleden, had ie 'n soort van begoaves (*) gehad veur de dood weg.

Vóór dat PLOEGERS het achterhuis zijner kleine, juist aan den Rijn gelegene woning betrad, wischte hij zich de zweetdruppels van het aangezicht en prevelde binnen 's monds eenige onverstaanbare woorden, die echter op zijn gelaat hun wrevelen aard teekenden.

De lage deeldeur binnengetreden, wierp PLOEGERS gal en hark in een ledige voerkrib, stond een oogenblik

(*) Stuipen, beroerte.

stil en begaf zich vervolgens naar de keukenkamer in 't voorhuis, waar de pot met aardappels over 't vuur hing en HANNEKE bezig was om de slaat te wasschen voor 't avondmaal.

»Of ge ook muû zult wêzen,» ving HANNEKE aan, »'t is veuls te lang, en dat met die wermtc.»

PLOEGERS antwoordde niet, zei geen boe of ba, maar ging, met den rug naar zijn dochter gekeerd, voor 't venster zitten dat op den Rijn uitzag.

HANNEKE zweeg een oogenblik, en vreezende dat de vader ontevreden was, dewijl zij het avondgeregt nog niet had opgedischt, repte zij zich al meer en meer, en zeide eindelijk: »'t Het nog geen half negen gesloagen, maor in 'n ummezien za'k verdig zin.»

Nog geen weerwoord, slechts een onverstaanbaar gebrom waarvan 't laatste wel iets van: »doar za'k op passen,» had.

»Is 'r wat kwoads, voader...?» vroeg HANNE, terwijl ze 't servet reeds over de tafel spreidde: »Wacht ie régen op 't heui, of hei je wat anders...?»

Weer geen antwoord, maar luider gebrom, met den naklank: »Allemaal schande!»

Wat of ie hebben mogt!?

Intusschen, HANNEKE ging haar gang, wel wetende,

dat veel gepraat een kwaden luim haars vaders ligt in een hevigen toorn deed ontaarden, die aan zijn gestel zoo hoogst nadeelig was.

PLOEGERS bleef echter zitten, en zonder het kind, waar hij zoo zielsveel van hield, met woord of blik te verwaardigen, staarde hij op den voorbij stroomenden vloed, al had ook reeds driemaal de zachte stem van 't meisje berigt, dat alles nou kloar stond.

Op de eerdappels lei ze 'n bord, — ze mogten is koud worden — en toen... toen ging ze schuchter op den wrevel toe en zeide heel zachtjes: »Ze dampen zoo lekker, toe, kom nou éten... of schélt 'r wat oan...?

Lang genoeg was ie stom gewést, lang genoeg had ie zich ingeteumd, lang genoeg zien best gedoan um koel te blieden as 'n Louwadieseër; lang genogt — en eensklaps zich omwendende en met 'n vuurrood gezigt het meisje scherp in de oogen ziende, riep hij, terwijl zijne vuisten zich sloten: »En IE kunt dat vroagen? IE — IE — IE kunt dat vroagen? IE veur den weerlich?»

Doodsbleek stond ze, zulk een taal had haar nog nimmer getroffen.

»Moar wat... moar wat dan...?» stotterde HANNEKE.

»Wat? wat?» riep de man in hevige woede, terwijl hij de pet van zijn hoofd greep en die met geweld te-

gen den grond kwakte. »Wat...? he'k geen verdriet en geen hartzeer genogt...? kwien 'k niet weg en teer 'k niet uut? Hei 't niet geheurd da'k 'm vluukte en goan liet? zeg dan, zeg, hei 'j dan alles vergêten...?»

»Moar beste, goeije voader, bedoar toch; denk dat 't oe kwoad is; toe, goat 'r zitten; drink-is 'n slukske,» en 't bevende meisje schepte een teuge, maar beefde en trilde, dat de halvescheid uut 't glas viel.

»Wat!! drinken!!» riep PLOEGERS, terwijl hij, het vertrek op en neêr stappende, telkens woedende blikken naar het verslagene HANNEKE zond: »verdrinken, joa, in de Rien (*) die doar heergeet; joa, dat dee 'k liever dan schande te hebben. — Zeg, zeg,» vervolgde hij hevig, terwijl hij zich op nieuw voor het meisje plaatste, »bin ie doarum zoo zuut en zoo smeêjig (†) en mooi! um de kat in 't donker te kniepen... zeg...?»

Op hare beurt antwoordde HANNEKE niet; ze kon niet spreken; de verwijten des vaders kwamen te onverwacht en klonken te pijnlijk...

Ze schreide. Ze hield den boezelaar met beide handen voor de oogen gedrukt en op een stoel neêrgezegen hoorde zij den noodlottigen storm voortloeijen. Ze hoorde

(*) Rijn.

(†) Smeêjig, in den zin van honig om den mond strijken.

den vader van MIECHEL WOLTERS en van gevaarlikken Umgang spréken, met de vragen ten slotte: »en wou ook *gij* PETER's weg op? wou ie nog 't letste verbréken?»

Zij schreide voort — het verongelijkte kind, en hij, de arme man, door een duiveltje gehitst, een duiveltje, als 't kriekende kriekske, dat overal is, moar nergens te vangen; hij, tot den uitersten toorn vervoerd, trilde en stampte... en... het duizelde hem voor de oogen, en 't werd hem zoo koud om 't hart en... toen 't meisje, een zonderling geluid vernemende, het voorschoot liet glippen en de oogen op den gramme sloeg, toen gleed een: »O God!» haar van de lippen, want ze zag hem liggen — den vader — zooals ze hem nog eenmaal zag nadat hij PETER gevlucht had.

't Was erg warm geweest; den geheelen dag had ABIE in 't brandende hooiland doorgebracht, hij, die, na 't geen hem vroeger was overkomen, zich zoo vreeslijk ontzien moest. Of HANNEKE had gedrongen dat *zij* zou hooijen en vader op 't veer passen, 't had niet geholpen. PLOEGERS had gezegd, dat het allemoal gekheid en hij van zessen kloar was. Toen hij vermoeid en erg verhit de laatste vork met hooi op den opper wierp, had 'r achter de dikke doornen heg 'n kriekske zien noam gekriekt, en die van zien dochter... heur! »PLOEGERS!

nou, loat ie met zien HANNE moar oppassen: ze kiek mien te veul noar den MIECH! en MIECH, nou, die is ook...”

»Wat!! Wie is doar?» had ARIE geroepen, maar antwoord was er niet gekomen, en ijlings tot aan 't uiteinde der haag, waar het hek was, teruggelopen, had hij wel een geladen hooiwagen zien wegrijden met volk er bij, maar om er heen te snellen, daartoe had hem voor 't oogenblik de kracht, en om duidelijk personen te onderscheiden, het daglicht ontbroken.

Erg verhit was ie gewêst, en toen die hits ook oan 't hart was gebrogt, toen kookte hum alles, en of ie al tegen zich eiges: »koest! koest” zei en: »ARIE, hou 'm binnen!” 't was wel 'n tiedlang gegoan, moar toen was 't'r uut gemotten, roazend d'r uut — tot zien eigen verdarf.”

En HANNEKE, beduud en verslagen als ze was — wat had ze kunnen doen...? Met inspanning van al haar krachten was zij er in geslaagd, den ongelukkigen vader in de bedsteê te beuren. Ze had hem met êk en woater gewasschen en gedurig gevraagd: Of 'ie hoar nog zien kos, en of 'ie nog wiest waar 'ie was, en of 'ie allinnig zou kunnen blieven, tot dat ze den dokter geroepen had? Geen antwoord was er gekomen, en

't meisje, bevreesd om 't langer zoo aan te zien, was, in gestadig gebed tot den Almagtige, ter deure uit, en de weiden doorgesneld, schuins op den dijk aan, in de rigting waar de waai was. Vlak bij woonde MIECHEL — wel tien minuten verder de dokter — vader was alleen — als ze MIECH is de dienst vroeg — maar die woorden: »gevoarliken umgang» kwamen haar eensklaps voor den geest; ze aarzelde, »wat mogt 'r wêzen dat hum verdacht miek?» doch... al denkende meende ze toch, dat 'n dienst moar 'n dienst was, en ze liep sturm den diek op — d'r over — oan d' anderen kant weer d'r af, en stond veur MIECH, die in de moaneschien op 'n hek 'n piepke rookte, nog eer dat ie zag dat 't HANNEKE was.

»Wel he'k z'n lêven!» riep MIECHEL verrast, »da's erst 'n liefke!» maar de jongen vervolgde niet, want hij hoorde het meisje, naar den adem hijgende, zeggen: »MIE-CHEL — kom — meê — voader — is — slecht, — loop — noar den dokter — ik mot weer noar huus.»

Meer zei HANNEKE niet, maar trok den jongman zóó bij zien woamis, dat ie hoast van 't hek viel.

»Moar zeg dan wat 'r gebeurd is?» sprak MIECHEL weder, terwijl hij, HANNEKE volgende, haar in 't beklimmen van den stijlen dijktrap 'n stut in de leinden (*) gaf.

(*) Lenden.

»Heur MIECHEL,” antwoordde het meisje, gejaagd en nog steeds naar den adem hijgende: »gij hebt 'r schuld oan — hoe? da' wee'k niet, moar ai 't verrechtig meint, loop dan wai loopen kunt — eer dat ie starft!” —

Vort was HANNEKE, oan d' and'ren kant den diek weer af; en MIECHEL — eer ie liep wat ie loopen kos, bleef hij staan, zag het meisje na en zag haar achter de wilgen verdwijnen, en liep toen naar 't dorp om den last te volvoeren, doch herhaalde gedurig de vraag bij zich zelve: »Heb ik 'r schuld oan...? Hoe of 't meuglik is?”

't Was eenige dagen later. De ongelukkige PLOEGERS, die ten gevolge der overspanning en den daarop gevolgden toorn in den deerniswaardigsten toestand verkeerde, lag als wezenloos en verlamd op zijn leger. Hoewel de kunst op den lijder weinig vermogt, zoo had de arts evenwel zijn hoop niet ontveinsd, dat de tijd den man wel zoo ver zou brengen, dat hij, ofschoon gebrekkig, zijn leger zou kunnen verlaten.

Die hoop, zij gloeide ook in de borst van 't minnende kind, dat sedert den droeven stond geen rustig uur had genoten. Wat was ze onvermoeid, het heldere,

knappe HANNEKE; onvermoeid, om den vader te helpen en te laven; onvermoeid, om den gewonen huiselijken arbeid te verrigten, terwijl nog sommige malen hare krachten voor de veerschuit werden verlangd, en het vee en het veld hare handreiking vorderden. Onvermoeid was ze, en schoon zij ook hulp voor den hooibouw had moeten inroepen, ze had dienzelfden morgen bij 't eerste uchtendkrieken — en dat zegt wat in 't begin der Julijmaand — 't heui meê in den barg gestoken, stoande in 'n ton op de halvesheid van den barg, dat 't zoo'n oard had gehad.

En te midden van al die zorgen en drokten mengde er zich niet zelden een traan met de zweetparels, die haar op 't aangezicht kwamen. Ze had hem zoo lief, den man, die zich voor haar immer een teederen vader betoond had — ze had hem zoo innig lief — en toch, die hevige toorn, waaruit zulk een wee ontstaan was, ze had hem niet verdiend, en vatte niet, waarin de oorzaak kon gelegen zijn.

't Was waar, MIECHEL had haar gezegd, dat ze hum in 't hart leê; MIECHEL had beweerd, dat ze de knapstern uut D. was; MIECHEL had haar 'n keer of wat in den erm geknepen en 'n munje gestolen — maar — hoe MIECHEL gevoarlik kon wêzen en hoe haar vader

alleen op de gis zoo vuul was geworden — zie, dat begreep ze niet. Ja, niet zelden liepen de tranen haar over de wangen, zoo om den treurigen toestand haars vaders, als om het onverdiende leed, dat ze droeg, en, bad ze gedurig om behoud voor den lijder, ze vroeg ook om kracht voor zich zelve en licht in het duister, maar besloot evenzeer om MIECHEL te mijden, tot dat ze van vader zou weten, wat 'r verkeers was.

't Was eenige dagen later — MIECHEL kon er geen heugte van kriegen. Toen ie met den dokter 's oavends was kommen oanloopen, had HANNEKE kortaf gezeid: »MIECH, ik dank oe, goa nou noar huus toe.» — »Wat is 'tr dan, HANNEKE?» had 'ie gevraagd. — »Och niks,» had ze weer gezeid, »dat kan 'k oe niet zeggen,» en toen had ie heur nog vroagen en nog is pakken willen, maar klets! was de deur toegedoan en had ie tot loon afzakken kunnen.

Van sloopen was geen spier ingekommen. 't Was 'm krek gewêst asof zien streuizak met nêtels en distels gevuld, en 't oorkussen 'n gluijende ploat was. Ielkreis had ie oan HANNEKE gedocht en zich van 'n kwiespeldurigheid as de hoare geen begriep kunnen moaken, en gezêgend had ie 't darde uur noa de nacht, dat ie d'r uut kos en weer noar 't heuiland. PLOEGERS was

niet gekommen en HANNEKE ook niet, en 't proatje was verdig van mond tot mond gegoan, dat de veerboas, bezweit, te gouw koud woater had gedronken en heel slecht in 'n overval lei.

As 'r is rêgen kwam! MIECHEL had 't gedocht, en stillekes was ie noar 't veerhuus geloopen en had 'r geklopt.

Of ie wat hellepe zou...? mergen had ie den tied um 'n vracht meê te loaijen.

Dank oe! TEUNIS van de meulen zou 't al doen.

Hoe of ze toch in ens zoo roar was geworden?

Doar kosten zoo dingen bestoan....

Moar of ze dan alles vergêten was — wat ie gezeid had en wat ie gemeind had, dat ook HANNEKE meinde.

Och nee! in sg'heel niet, moar dat ze 't niet zeggen kost, en nog ens: dat ie nou goan most en hoar stil loaten, tot voader weer bêter zou zin.

Zoo was ie afgezakt — veur de tweede moal.

Alweer had ie 's nachts niet sloopen kunnen, 't was nou gewêst as of zien streuizak met spelden en noalden bestoken was, en de dêkens van gluijend iesder (*) woaren. Opgestoan, was ie buuten 's huus in 't kuule gres goan liggen en doar zoo zuutjes heer ingedummeld. 't Mogt

(*) Gloeijend ijzer.

'n uur of vier zien gewêst, toen ie deur lagchen was wakker geworden.

»Hê.....!!?» had MIECHEL gezeid.

»He'k nou alêvel!» had 't lagchend geklonken, »as 'k niet bêter wiest, dan zou 'k hoast denken dai giesteren oavond met 'n brom oan was thuus gekomen,» en, nadat MIECHEL zich de erms had gerekt en de oogen gewreven, had ie 'n lang vrouwmîns noast zich gezien, 'n lillik vrouwmîns, 'n heel lillik vrouwmîns, met 'n neus as 'n goavel en handen as pollêpels en oogen as inkt-potten.

't Volgende gesprek had er plaats gehad:

MIECHEL, de oogen kniepende: »Wat wou gj hier?»

MIE — de buurdern: »Brandnêtels zuuken.»

— »Brandnêtels! Um oe eiges te geisselen?»

MIE, met een brandnêtel hitsende: »Nee, um ou veur 't boatje te kommen.»

— »Loat me met vrêje!»

MIE, krek of ze kwoad wier: »D'r was 'n tied dai dat ook niet gezeid zou hebben: loat me met vrêje...!»

MIECHEL, met de handen veur 't gezig, as of 'm de zon te straf was: »Best meugelik.»

— »Toen ie me noaliep as 'n jonge keeshond. MIEKE véúr en MIEKE noa; toen MIEKE zoo duk de vingers in

't vuur kos stêken, umdat MIECHEL te bang veur de hits was."

MIECHEL, zich umdrêjende: »Nou, doar hai ook geen schoai bij."

MIE geet op de horken zitten met de pollêpels in den schoot: »Schoai, MIECH, of geen schoai, da's krek allins; moar nou he'k 'r schoai bij, dai zoo stief as 'n stoak zint... Ge mogt mien zoo gern, MIECH...?"

— »Da's nie woar, gij hadt 't op mien..."

— »Nou, loa've moar zwiegen, ik wil 't oe niet wieten; moar heur 's, MIECHEL, ai nou wat bêters wilt doen, dan in 't gres liggen sloopen, help mien dan 'n henje vol brandnêtels zuuken."

— »Ziede stoapel (*)? wat leuter ie toch?"

MIE, met 'n karmisgezicht: »Weet ie 't dan niet van PLOEGERS uut 't veerhuus?"

MIECHEL, as of ie 'n kreupel perd in de vlakke run zag: »Wat hei dóár meê van doen...?"

— »Dat ie zoo slecht leit, weet iedereen, en eergies-teren oavond, da'k oan den diek stond te kieken, kwiem de dokter veurbij. »Hoe geet 't met PLOEGERS?" zei 'k. »Straf genoeg," zei ie, en, toen we zoo oan 't sprêken kwammen,

(*) Stapel gek.

heurde 'k dat ie as 't woare verlamd was en met nêtels most gezwiept worden. Oan 't *Lêge Veerhuus* stoan 'r moar weinig, en dokter zei toen, dat 't 'n weldoad zou wêzen as 'k 'r wat heer brogt. 't Is wat te zeggen."

MICHEL, half overeind, met de oogen in 't rond: »Hier stoan d'r veul... Hei d'r al heer brogt...?"

— »Giesteren oavend."

MICHEL opstaande: »'t Is wat te zeggen."

MIE ook opstaande: »Wêl wat te zeggen, zooveul verdriet van eigen kienders...!"

— »Eigen kienders...? van PETER, zien zeun, he'k wel geheurd, moar had ie 'r meer nog...?"

— »Nou!!! en 'n fiene!"

— »'n Jong of 'n dern...?"

MIE — zonder dat ze 't weet — schêl ziende: »'k Docht dai 't peuzelje kon."

— »'t Peuzelje kon! Moar wie?... sprêk moar, wie dan?"

— »Heere mien tied, al 'n joar is z' in 't derp en ken ie PLOEGERS-HANNEKE niet...?"

MICHEL griept noar 'n nêtel en brendt zich de vingers, moar noar MIE kiekte ie niet: »HANNEKE, joa — en nuum ie dat 'n peuzelje...?"

MIE kiekte vreeselik schêl: »'t Mot nog al niet zuunig wêzen, as 'n voader uut kwoadheid over 't slechte

bestoan van zien dern zich eiges 'n begoaves op 't lief hoalt."

Dit laatste had MIECHEL met een afgewend gelaat aangehoord; de tanden stonden hem in de lippen; maar, eensklaps voor MIE post vattende, had ie geroepen: »HANNEKE 'n peuzelje...! HANNEKE 'n slecht bestoan! dat zu'j mien waarmoaken."

MIE had weinig weten te zeggen, dan alleen, dat zij 't niet helpen kos dat 'r zóó en niet anders over geproat wier, moar 't was al lang 't zeggen gewést, dat ze zich met allerlei jongens afgaf, en ook de dokter zou gezeid hebben, dat PLOEGERS, véúr 't overval, HANNEKE had verweten, dat ze op *allelei manieren* de kat in 't donkere kneep.

»De kat in 't donkere kneep!!!»

Vuurrood was MIECHEL bij die woorden geworden, en bij kris en bij kras had ie geroasd, dat 't leugens waren en dat ie bij hier en gunder wel is weten wou, wie zukke dinger van lasterproatjes in 't lêven riep.

MIE was er natuurlijk zoo onschuldig oan as 'n kiend in de luijers en had het *ook* niet geleufd as MIECH 't veur onwaarheid hiew.

Moar MIECH....? MIECH was krek as 'n perd geworden, dat de kinketting te straf zit: rebels, vreemd, achteruutsloan; en soms ook as 'n kat op 'n kornzolder: loerig, gluuperig en sluuperig.

Ja, was MIECHEL ten opzichte van zijn oude moeder en verdere huisgenooten rebels geworden, zoodat ze niet wisten wóár 't hum kneep; geheel tegen zijn gewonen aard in was hij gluups en sluups geworden; 's avonds vooral had ie 't niet loaten kunnen um den diek af, schuuns langs de heg heer, achter de wilgen um, noar 't veerhuus te loopen en is te kieken, of.... en dan had 'm de kop gegluuid en 't hart gebonsd, en dan had ie wel in 't huus willen goan, um doar te kieken en te sprêken.... moar.... umgedreed was ie dan weer. — Had ze hum niet klets! de deur veur den neus digt gesmeten en loater gezeid dat ie weg most blieven? Joa, en dan jeukten hum de vingers, en dan docht ie weer oan MIE, hoe roar ze gesproken had van: peuzelje en dat ze de kat in 't donkere kneep, en dan kreeg ie 'n troan in de oogen, en dan docht ie, hoe ie gemeind had binnen 'n dag of wat noast mooi HANNEKE op de karmis veur de fiedel te stoan, met heur langs de kroamen te wandelen, erm in erm, moppen en ulevellekes, en — as 'r de kroam met de gouddeus was — 'n ringske met rood grenoatje

d'r in te koop; alles veur 't zuute bekske, moar...
 valsch was 't vrouwvolk, valsch as katten!!

Tien dagen was 't geleden; van die en deze had MIE-
 CHEL vernomen, dat PLOEGERS oan 't bêteren was; verlamd
 was ie, moar opzitten dee ie weer en sprêken ook.
 Langer houwen kon ie 't niet, en weten zou ie wat 'r
 woar was, van 't een en van 't ander.

De koekoek in moeders keukenkamer had krek half
 negen geslagen, toen MIECHEL met het gezegde voorne-
 men de woning verliet.

De waai ging hij langs — umdat ie MIE niet veurbij
 wou — en toen op den diek af, den gewonen weg.

Op z'n minst had hij twintigmaal de woorden bij zich
 zelve herhaald, waarmede hij HANNEKE zoude aanspre-
 ken. Zóó:

„Bi 'j doar eiges, HANNEKE! dat duut me plezier,
 went zie je, ik het 'r 't miene niet van; proaten is proa-
 ten en laster is laster, moar weten wi'k 't, eer za'k niet
 rusten. Zie HANNEKE, erst was alles zoo mooi as 't wê-
 zen kos, en toen hei 'j 't-kalf eiges in de sloot gejage.
 Woarum, HANNEKE? Is 'r 't een of 't ander op mien te
 reclamieren? Zie'k 'n kroeglooper of 'n merktjoager (*)?”

(*) Marktjagen: op marktdagen onbetamelijke vreugd najagen.

Nee HANNEKE, dat zie'k in 't sg'heel niet. 'k Zie altied kapoabel gewêst, veur m'n werk ook, en moeder leit al 'n joar lang te lamentieren da'k 'n vrouw mot nemen, moar 'n goeije. En nou, HANNEKE, docht 'k in ou 'n goeije te vinden. Oe eugskes stoan zoo zacht, en oe erms zin wel fiender as van 'n mennigte derns, moar stark zin ze toch, dat he'k op 't heuiland gezien. Zie, HANNEKE, zoo stond 't, en met de karmis ha'k de verkeerung oan oe voader willen vroagen, en nou — nou zit 'r diestel in 't heui, die stêkt asterantoe en d'r uut mot. Zeg HANNEKE, leit 't oan mien...? Sprêk veur de vuust, of..." — moar dat zou ie heel zuntjes zeggen — „of... he'k mien in 'n glad bekske bedrogen... speul ie mooi weer met ielk en een, die HANNEKE knap vindt...? Rond-uut, HANNEKE, hei 'j 'n andere jong...? hei 'j met mien moar gegekscheert, of..." Ja — „of" 't was zóó al lang genoeg, hij kon toch niet toezoers deursprêken — en, wat zou HANNEKE zeggen?

Misschien:

„Och, MIECHEL, geen kwoad is 'r bij mien. 'k Was op dien oavend van 't overval zoo beduusd en verlêgen, da'k ou de deur veur den neus digtsmeet, 't was, um-da'k hoast had, en voader zich vuul had gemaakt da'k in steê van noar huus te goan, noast ou in 't gres was

goan zitten. 't Is alles weer over, moar, ai wilt ver-
keeren, sprêk dan met voader over 'n dag of wat, as ie
wat meer op zien kracht is."

Misschien:

» MIECHEL, we zin d'r achter gekommen, da'j veul proats
moar weinig doad hebt, en ielk en een die 'j onder de
oogen kriegt, wat veurproat en dan weer loopen loat;
doar za'k niet van gediend wêzen. Goa moar noar MIE
SCHUILING."

't Zou meugelik wêzen dat ze geheurd had, hoe ie —
véúr hoar — met MIE was gewêst, moar *doarum* . . .
dat zou meer as arg, 't zou roazend kleingeistig zin.

Misschien:

» MIECHEL! mins! wat mein ie wel. . . ? Denk ie,
umda'k 'n enje met ou vortliep en 'n oarigheidje zei,
da'k *doarum* oan trouw docht? . . . Loop, 'k het wel
wat bêters!"

Dat zou ijselik zin!!

Ijselik zou 't zin! al heel ijselik!! As 't zóó was,
dan kos MIE heur met regt 'n peuzelje nuumen, en MIE —
wat zou ze d'r oan gehad hebben um van HANNEKE leu-
gens te sprêken? Ze was toch niet ens zeker gewêst,
dat hij hoar kende, loat stoon dat ie sjenie in 'r had.
Ijselik!! zou 't zin, méér as ijselik!!! went hie vuulde,

1857.

dat ie d'amoer van 't heufd tot de voet' in de botten had; olik, o! zoo olik! En MIECHEL liep voort. Nu eens werd dat verschrikkelijke *derde* »misschien" door het liefelijke *eerste* verdrongen; dan weder kwam No. *twee*, met MIE SCHUILING aan de hand, er tusschen in vallen, en de drie *misschiens* sloegen hoe langer zoo meer aan het twisten, — ja, ze raasden en tierden, en, zocht No. *één* den armen MIECHEL ook op alle wijzen te sparen en voor de woede der beide anderen te vrijwaren, 't hielp te weinig. Geknepen en gebeten en gekrabbt wier ie, allerakeligst, en hoe meer hij het *Lége Veerhuus* naderde, hoe roarder 't hum van binnen wier, hoe mooijer dat HANNEKE veur zien oogen kwam, moar ook, hoe wufter ze keek, en hoe ligter ze woog.

En toch — hij zou 't weten; hij zou er binnengaan.

Reeds eenmaal — toen PLOEGERS van 't hooiland kwam — zijn wij met den lezer de kleine achterdeur van het *Lége Veerhuus* binnengegaan; wij nemen ook nu de vrijheid MIECHEL te volgen, die eerst langs de voordeur heeft gedraaid, maar eindelijk tot het besluit

kwam om moar stillekes achter in te goan; liefst wou ie toch HANNEKE erst allinnig sprêken.

Een oogenblik blijft hij staan; 't bonst hum van binnen; maar de moed komt terug en — de klink beurende, opent hij het lage deurtje en treedt behoedzaam het huis in. 't Was hem om HANNEKE te doen, en toen hij nu in het duistere achterhuis stond, tastte hij verlegen in 't ronde, niet wetende hoe hij haar zonder rumoer te woord zou kommen. Regt tegen hum over most de gangdeur wêzen, en oan de linkerhand 't melk-kämerke woar ie 'n kummeke kerremelk en nog wat — herrejennig!! — gehad had. Hoe zou ie hoar roepen...? maar naauwelijks was het verhaalde den jongen door 't brein gegoan, of regts, woar ook 'n kämerke was — misschien wel de cel van HANNEKE — doar heurde ie met 'n fluusterende stem — die 'm 'n iesbad over 't lief smet — de woorden :

„Jong! jong! heur ie doar niks...?”

'n Andere stem, moar mansgeluud:

„Och! ligt is 't 'n kat, die 'n muus in de kniep houdt.”

— „As 't voader is was!”

— „Dan zou 'k gleuyen, HANNEKE, dat ie me wat op de mouw had gesmerd; ge hebt mien gezeyt, dat ie allinnig niet stoan kan.”

— »Da's woar, jong, da's woar, moar 'k heurde wat, en de angst beкроop mien, went, as ie ou hier vond, ik gleuf dat zien lêven d'r meê in geвоar kwiem.»

— »Zien lêven!? zou ie zoo kwoad zin, as ie mien hier zag?»

— »Och! loak 'r van zwiegen. Ai wiest, hoe 't mien vreeslik oan 't hart geet!»

»Oan 't hart!» MIECHEL had 'n heufd as 'n rooije kool, en been', zoo stief as houten.

De mansstem: »Dan zu'j ook alles doen um mien gelukkig te moaken, hê HANNEKE? went zóó is mien 't lêven te duuster.»

»Nou, doar ku 'j op rêkenen. Geen dag geet 'r um da'k niet met weemoed oan oe denk', en bid: mogt ie hier zin!»

»Peuzelje! Peuzelje!!»

De manstem: »Ie bint toch altied dezelfde. Nou, HANNEKE, ie wilt 'm dan geven, hê?»

»Zou 'k dat niet willen!» klonk HANNEKE's stem, en tevens klonk er nog iets; wis wat gevraagd wier: 'n munje dat 't smekte.

»PEUZELJE! PEUZELJE!!»

„Stief, stokstief stond MIECHEL. »De kat in 't donkere!» Met Jan en alleman! O!

»PEUZELJE! PEUZELJE!!»

En, nog eenige oogenblikken stond hij stokstief, maar toen kwam het bloed sneller in werking, de vingers begosten hem gluujend te jeuken, en wieren sterk en sterk noar de broekzak heergetrokken, woar 't mes in de scheê zat.

Was dan de trouw en 't woord uut de wereld? was dan dat darde *misschien* woarheid geworden: »Loop, 'k het wel wat bêters!»?

En, twee schreden deed hij in 't duistere voorwaarts, en de vingers hadden zich om 't mesheft gesloten.

MIECH! MIECH!! wat wij beginnen...?

Nog ééne schrede, en 't mes is den zak uut. MIECH!

MIECH!! smiet dien duivel 't lief uut!

't Mes in de regterhand geklemd, is hij genoodzaakt de linker op 't hart te drukken, went 't sleet hem van binnen of 't 'n dorschvlêgel was.

»MIECH! MIECH!! luuster links: die vlêgel sleet God!»

De hand, welke 't mesheft omklemt, sluit er zich minder krampachtig om heen; 't was, of de stem van zijn gestorven vader klonk, zooals hij voor 't laatst sprak:

»Jong, hou oe oan God vast! Lêf rein! dan zien w' ons weer in den Hemel.»

Den Hemel!.... maar heur,.... nog ens bloast de duuvel;.... weer klinkt 'r 'n munje.... weer heurt ie geproat, nog zuuter as suuker....

MIECH! Heur liever noar de vlêgel. Heur noar oe voader!.... Zie gunds oe moeder; zie, ze zit bij 't lempke (*) met de kniepbril op 'r neus veur 't groote boek met de koperen klampen. Zie MIECHEL, ze kiekt noar ou. — MIECH! hou weg dat mes. Vort 'r meê. — Lês ie doar niet: »Allen, die het zweerd nemen, zullen door het zweerd vergoan"...? Nog ens, MIECHEL! smiet dien duuvel uut 't lief! Vort.... vort!

Vort! Goddank! 't was of ie stark oan 't wammis wier getrokken. Vort! joa vort liep ie; 't mes weer op zak, den dêl af, 't deurtje uut, en, toen ie buten kwiem waar de sterren oan de lucht blonken, toen blonk 'r ook wat in zien oogen, krek as dauwdrôpkes smergens op de bluumkes.

Gelukkig voor MIECHEL, dat hij vertrokken was, want hadde hij nog eenige oogenblikken getoefd, wij vreezen of zijn duuveltje hem niet de baas zou geworden zijn.

(*) Lampje.

HANNEKE had sterk geaarzeld, doch er eindelijk in toegestemd, om haar bezoeker, indien hij zich stil hield, 's nachts te herbergen: ze zou hem wel te sloopen liggen."

Die woorden — ze hadden den boerenknaap welligt tot een rampzalig uiterste kunnen voeren, en daarom gelukkig! dat hij er zich, door zijn vertrek, niet aan ergeren kon, *hij*, want de lezer zal er zich gewis niet in 't minst aan geërgerd hebben, aangezien hij gewis terstond heeft vermoed, dat de bezoeker van HANNEKE haar beminde broeder PETER, de verstooten zoon van ARIE PLOEGERS, was. Verstooten? ja, zie hier, zoo kort mogelijk, de oorzaak.

Op de pachthoeve, waar PLOEGERS, vóór zijn komst naar D., woonde, hield hij een arbeider, terwijl ook PETER hem behulpzaam was. HUIBERT was een leelijke, schrale vent, met 'n kokkerige neus en 'n kop met hoaras van 'n verreke (*). HANNEKE was tegen alle menschen vriendelijk, en daarom ook tegen HUIBERT, dien ze zelfs de hand boven 't heufd hiew, omdat ie zoo weinig véúr zich had en deur anderen veur't lepke wier

(*) Varken.

gehouden. Nu meende HUIBERT, die van zich eiges docht dat ie 'n heele piet was, dat ze 'n oog op 'm had.

Dat kuj begriepen! zooveul as op de kat. En toen HANNEKE 't in de goat had gekregen, en 'm al is gezeid had, dat ie wiezer most zin en zich niks in 't heufd hangen, umdat z'm kos uutstoan, moar ook geen spier meer, toen was HUIBERT zoo mal as 'n schoap geworden en had gebleêrt veul niet genogt en gelammentierd meer as meer. 't Had niet geholpen, moar HANNEKE was 't zoo beu (*) geworden, dat ze bruur PETER had aangezet um HUIBERT is, zonder fiesefoaserijen, de waarheid te zeggen.

Dat had PETER gedaan; kort en goed had ie gezeid, dat HANNEKE hum liever op de hakken as op de tējen (†) zag, en dat ze krek zooveul van hum hiew as van de slek in de kool, of 'n hoar in de mêlpap; dat ie hum roaide de gekheid te loaten, of dat zien paspoort anders zou worden geteikend, went, dat ie dan voader 't gesjenk is vertellen zou.

HUIBERT zien neus was as 'n eerdappel geworden en zien hoar was op goan stoan as van 'n stêkelverken.

(*) Moe. (†) Teenen:

Weinig had ie gezeid, moar de nijd had ie oan HANNEKE en veural oan PETER gekregen.

't Was raar geweest, maar PETER had al meer en meer gezien, dat voader, die van nature best en goed, moar stroef en gellig (*) van oard was, al stroever en grommiger wier. Wat de oorzaak mogt zijn, begreep hij niet.

Goande weg was het nieuwjaar geworden en PETER, die dikwijls met HANNEKE over voaders stroefheid had gesproken en ook dikwijls gezegd had, dat ie 't woarum" is zou vroagen, kwam, toen hij zijn vader met het: 'Alle zêgen in 't neijoar" de hand had toegestoken en koel een: 'Van's gelieken" had weêrgekregen, digter bij, en vraagde in alle bedaardheid, of voader wat op hum te reklemieren had, en woarum ie zoo stroef en onvrindelik was.

De vader, wiens geaardheid reeds vroeger aan 't licht werd gebragt, was toen losgekomen en had zijn zoon van nalatigheid, luiheid en van allerlei dingen beschuldigd, die PETER aanhoorde met 'n gezigt as of ie 't te Keulen heurde donderen.

(*) Gal-achtig.

„Dai in de kroeg loopt!” had ARIE gezegd: „dai oe met de derns van de mulder afgêft, die zoo ligt zin as veeren; dai niet pruuft 'n enkel dröpke as 't zoo uutkunt, doar 'k toch niet groot meê op heb, moar, dai de kloare met volle flessen in huus hoalt, en ligt te jassen of pandoeren um grof geld, dai wel niet anders kunt kriegen, dan op slinkse wêgen.”

Dat had PLOEGERS gezegd, en PETER had gestaan alsof hem de grond as pap onder de voet' wier. „Leugens! allemoal leugens!” had hij eindelijk geroepen, moar PLOEGERS had beter geweten, dat het geen leugens waren. Hier in de loai van 't kammenet (*) had ie 't smerrige spul koarten nog, dat ie ens in PETERS wammis gevonden had; hiér, hier had ie de flesch met kloare nog, die ie veur 'n dag of tien bij PETERS cel onder 't heui had gevonden. Toen had ie 'r niet van sprêken willen umdat ie bang veur 't koooken van zien bloed was gewêst, maar nou, nou PETER d'r eiges van sprak, nou... nou.... en PLOEGERS was buiten zich zelve van kwaadheid geraakt, en PETER had gebeeft, maar alles voor toeval en laster verklaard, en PLOEGERS was door PETER's verstoktheid as roazend geworden en had getierd

(*) Kabinet.

en gescholden dat 't 'n ijselijkheid was, en vuul en woedend had ie zien jong 'n slag gegeven, dat ie gedreed had.

Wit, spierwit was PETER geworden; 'n slag! wel verdreed!! 'n slag! afgestampt!! (*) en.... en — ook hij had PLOEGERS bloed in 't lief — en.... ontzettend! de vader had den wederslag bekomen.

HANNEKE was komen toeschieten en ze had *alles* en toch niks gezien: 'n rooije, briesende voader; 'n witte, trillende bruur; ze had geheurd de stem van den erste: »vervluukte hond! pak oe 't huus uut, ai wilt da'k geen moord doe!» ze had PETER den kop zien dreeijen asof 't doarbinnen niet pluus was; moar vort was iegesturmd, hoar veurbij. Greinende was ze toen toegeschoten en had gezucht en gebêjen; moar fluite! — roazender en roazender was PLOEGERS geworden. »Deur mien jong, deur mien eigen vleisch gesloagen» had ie geschraauwd, en.... gesmeten en gekletst had ie alles wat 'm veur d' aandacht kwiem, tot dat ie eindelijk nog roarder gebeeft en zoo vreemd met de oogen getrokken had, waarop hij door de beroerte — waarvan wij reeds vroeger spraken — getroffen was.

(*) Afgestampt; een verwonderings-uitroep.

Zoo was 't gekomen; — ijselik! hê? en toen PLOEGERS weer zoo goed als hersteld was, had ie in 't huus niet blieden kunnen waarin zooveul gebeurd was; toen was hij noar D. getrokken en had HUIBERT loaten gaan. Met HANNÉKE ging ie vort, moar sprak over PETER nooit.

Ja, PETER had het gewaagd, de vaderlijke woning op nieuw te betreden. Ter plaatse waar hij zich na dien noodlottigen nieuwjaarsdag had opgehouden, was hij door de tusschenkomst der zuster, die hem zoo innig lief had, op de hoogte van vaders gesteldheid gebleven. Bitter had de jongen geweend, die door de lasterlijkste beschuldiging, en noodlottigste toevalligheden in opstand tegen zijn vader gekomen was. PETER had bitter geweend, en gedurig had hij het voornemen opgevat om met berouw en ootmoed tot den beleedigden vader weder te keeren, hem vergiffenis af te smeeken, en hem van de valscheid der vermoedens nogmaals de verzekering te geven; helaas! die goede voornemens — ze hadden schipbreuk geleden op het hem maar al te zeer bekende karakter des vaders; zonder de klaarste tegenbewijzen zou hij niets vermogen. Bitter had hij geweend, want de toestand des vaders — waarvan HANNEKE hem onder-

rigtte — had hem ten zeerste bekommerd, en nu, zonder nog van zijn laatste overval kennis te hebben bekomen, had hij zich eensklaps naar D. gespoed, dewijl een treffend bewijs der waarheid hem als door God was geschonken.

De woorden: »Nou, HANNEKE, ie wilt 'm dan gêven,» welke MIECHEL — dewijl er een zoen op gevolgd was — een »peuzelje!! peuzelje!!» ontlokten, hadden op een brief gedoeld die PETER den dag te voren was ter hand gesteld. Wij geven hem weer, juist zoo als hij gesteld was (*):

»Vrient PETER! ik heef je niet Kunnen leijen om Dat Ik van HANEKE hiew en Jij mijn in de Weg Sting. Ik heef een Pleuris gehad en Woerd dat De dokter is zeit dat Ik krap aan bin, nou heb de dommeneer geziyt en geSproken van de Rijnhiyd van Geweten. Ikke bin nou bang as ik in Den heemel kom dat ikke weerum mot want ik heef je vader opgehist om UE de deur uit te krijgen, voor vrijaf met HANEKE en heef een spul kaarten In je Zak gestobt en ook ja neever in het hooi.

(*) Wij moeten aanmerken, dat de boeren niet geheel schrijven zoo als ze spreken, maar het op de school geleerde Hollandsch, op hunne wijze, veelal vrij slecht, wedergeven.

Ik heef vroeging en ook benouwdhijd voor God de vader. Deze sgrijf Ik op bet omdat Ik nog Sgrijven kan, maar Zwak bin ik En kan niet Langer sgrijven maar sgrijf toch om Mijn te vergeeven als dan de dommeneer zift, God ook vergeeft; nou zal ik ijndigen als of er niks gebeurd is, en dawwe in den Heemel mekare (*) de Hand geven, zoo as gezift is, de groetenisse ook aan HANEKE die Ik lief had.

»UE. vrient HUIBERT POLS.»

Die regelen, die jammerlijk gestelde regelen — ze hadden PETER diep getroffen en met blijdschap vervuld. Naar HUIBERT was hij heengesneld, zijn vermagerde hand had hij gedrukt. Den stervende had hij vergiffenis geschonken, met de bede aan God, dat ze ook hem mogt worden verleend voor een grooter kwaad, waartoe hem de laster gebragt had.

Drie dagen waren er na den avond verlopen dat wij MIECHEL het gesprek van HANNEKE en PETER zagen beluisteren. Gedurende dien tijd had de zuster haar broeder in het achterhuis geherbergd en van het noodige voorzien, gestadig op een geschikt oogenblik lettende,

(*) Mekare, malkaâr: elkander.

waarin zij den vader deelgenoot van HUIBERTS brief zou kunnen maken.

't Was na den middag. ARIE had 'n bietje riest met 'n stukske kalfsvleisch gegêten. 't Had goed gesmoakt; 'n bietje gesloopen had ie toen, en nou wakker geworden zei ie, dat ie dorst had en wel 'n kummeke thee wou. De theepot stond bij 't vuur op de ploat, en of HANNEKE met opzet 'n mooi pronkkummeke van de broodkast nam, in plaats van 'n wit dat er *in* stond, weten wij niet, maar zeker, zij nam het, schonk het vol, deê 'r 'n kluntje (*) in, toen wat melk, en bragt het den lijder.

Kracht om den drank zelf aan de lippen te brengen had PLOEGERS niet, maar den blik op het kommetje wervende, dat HANNEKE hem aan de lippen wilde brengen, trok hij het hoofd terug en bleef er op staren, en zeide met een zwakke en bewogen stem: »Lêf gelukkig!» »Leef gelukkig»: die woorden had PLOEGERS op het kommetje gelezen, 't welk zijn PETER hem eenige jaren geleden van de kermis had medegebragt.

»Lêf gelukkig!» zeide hij nogmaals, en hij trilde won-

(*) Klontje.

derlijk met het hoofd en verbergde zijn aangezicht in 't kussen.

Het kommetje, welks aanblik den vader getroffen had, werd door HANNEKE op de tafel geplaatst, en terwijl het meisje zich daarna op den stoel voor de bedstede nederzette, nam zij de magtelooze hand des vaders en zeide zacht en gevoelig :

»Da's nog 'n köpke van PETER.»

— »Lêf gelukkig!» klonk het weder uit PLOEGERS' mond;
»Lêf gelukkig — 'n wuns (*) — en 't lêven verbrêken!»

— »'t Was toch zoo'n goeije jong, voader. Hie had oe zoo lief; hie meinde 't zoo best; alleen was ie driftig.»

— »Driftig! sprêk — doar niet van — da's 't bloed — moar geen zonde.»

— »'t Leidt tot de zonde,» antwoordde HANNEKE zacht, »en hij, die oe 't kummeke gaf, het 't geteund, moar kwient ook van hartzeer.»

— »Lêf gelukkig!» murmelde de vader nogmaals en voegde er langzaam bij: »God het mien bezocht in de kienders die 'k liefhad en in 't bloed dat te strafgeet.»

Aan eigen regtvaardiging dacht HANNEKE niet. In de overtuiging, niets kwaads tegen den dierbare te hebben

(*) Wensch.

bedreven, was zij er slechts op uit om den harden scheidsmuur te verbreken, die den vaderslag had opgeworpen, en, met een stem zoo lieflijk als roerend, sprak zij weder van vroegere dagen, toen PETER zijn liefde en goeden aard zoo dikwijls getoond had.

Gode zij dank! PLOEGERS hoorde haar spreken, en zelfs geen plooi van wrevel was er op zijn gelaat te bespeuren.

HANNEKE ging verder, en herinnerde den vader op een allezins verstandige wijze aan den ongelukkigen nieuwjaarsdag, waaruit zooveel jammer geboren werd. Zij sprak van de mogelijkheid, dat valsche oorblazingen PETER hadden zwart gemaakt, tot dat zij ten laatste — inwendig juichende om de kalme stemming waarin haar vader bleef — den brief te voorschijn haalde en dien duidelijk en langzaam voorlas.

Lezer, wanneer u de weinige trekken, waarmede wij vroeger het karakter van PLOEGERS poogden te schetsen, voldoende waren, dan zult ge ook beseffen, dat de inhoud van HUBERT's brief hem ontzettend moest treffen.

Een onregt, hem aangedaan; had immer zijn bloed aan 't koken gebragt, en hoe vaak hij ook den strijd tegen dien hartstogt had aangevangen, meestal was hij zijn slagtoffer geworden, zoo als wij zagen met de opvattingen tegen zijne kinderen, tot zijn eigen verderf.

PLOEGERS wist het maar al te wèl, dat de toorn bij miskenning ook hem in vroegere jaren niet zelden tot daden had gevoerd, die hij in bedaarde oogenblikken als grove zonden aan God had beleden, en nu, nu besefte hij volkomen, hoe het vergrijp des zoons bij de grievendste miskenning een zonde was, waarvoor de Hemelsche Vader hem — ondanks zich zelve — bewaard had.

Nog had HANNEKE den brief niet geheel ten einde gebragt, toen zij het reeds bespeurde, hoe een zenuwachtig trillen den zwakke had aangegrepen. Was zij wellicht te ver gegaan? Had zij den kranke moeten sparen...? — Doch neen: PETER moest de liefde des vaders herwinnen en vergiffenis bekomen, waarna zij ook voor zich zelve zou kunnen spreken, om zich met MIECHEL te regtvaardigen of van een anderen blaam te zuiveren, die op haar moest geworpen zijn.

»Ai is wist, voader, hoe de erme jong weê in 't ge-
moed het,” zeide zij fluisterend: »och! ie hebt gezien hoe 't vuule leugens gewêst zin, die 'm tot vergriep brog-
ten. Zeg... beste voader, zeg... as ie... is hier was,
en oe um vergêving smêkte, zeg, dan zou'j 'm toch
niet langer verschoppen? Zou'j dan niet zeggen, krek
as de voader van den verloren zeun: hie was verloren en
is weêr gevonden?”

't Heufd van voader schudde nog wel, moar hie zeê toch: „PETER! PETER!” en HANNEKE liep op de tējen noar de deur en smuuspelde, „PETER”, en toen kwam 'r een de keukenkamer binnen, die al lang achter de deur had gestoan, en, hand in hand met zien zuster, op de bedsteê toetrad.

Indien wij een Fransche pen hadden, we zouden u gewis een pikante scène gaan opdisschen; we zouden — bij vergelijk — een ouden dreun, b. v. „en heeft dat kind geen vader meer” of iets dergelijks allertreffends, met een nooit gehoorde variatie *à la Sivori* of *Guilomi*, ten gehoor te brengen. We konden met een magt van „eensklapsen” en „plotselingen” den verlamden vader van 't bed laten springen, en een oratie doen houden, in staat, om zelfs de steenen, waarop de zoon in een ijzingwekkend biddende houding neerviel, te vermurwen. We zouden de zwarte haren van PETER, bij den aanblik des vaders, waaraan hij zich zoo jammerlijk misgreep, *plotseling* stokstijf, en tevens *eensklaps* spier wit geworden, te berge doen rijzen, en . . . doch neen, 't zou ons onmogelijk zijn om er zoo iets fraais of iets nieuws van te maken, en bepalen ons daarom bij de vermelding van hetgeen werkelijk gebeurde, en dat voor een eenvoudigen, niet overspannen lezer welligt nog nieuw, en

verrassend, en akelig genoeg zal wezen, dewijl de waarheid altijd iets nieuws en verrassends heeft.

PETER bleef zonder te spreken voor de bedstede staan, en terwijl ook ARIË, met het aangezicht naar de binnenzijde gekeerd, stil bleef, trok HANNEKE — die vochtig in de oogen wier — haar broeder oan 't pand van zien wammis, asof ze zeggen wou: »Sprêk dan, PETER, 't is nou de tied.»

't Was tied, hoog tied moar PETER, die wel honderdmoal van te veuren gedacht had: *dit* za'k zeggen en zóó za'k sprêken, sprak nog geen woord; 't was of hum 'n brok in de kêl zat.... Wat zag zien goeije voader d'r iesig vervallen uut!»

En HANNEKE trok alweer en fluusterde: »Toe dan, hij 's nou zoo kalm», moar HANNEKE wist niet, dat, toen zij, om PETER te roepen, van 't bed was gegaan, 'n ander man met magere vingers — die al lang in huus had geloerd — d'r op was gestapt en voader zoo stil miek.

En PETER vermande zich, en fluusterde, terwijl hij zich tot den vader boog, eenige, voor 't meisje, onverstaanbare woorden, en ze zag toen een naauw merkbare trilling in de hand, die anders zoo slap was.

»Vat 'm zien hand ook,» fluusterde HANNEKE, en PETER greep de verdorde vingers des vaders, met dezelfde

hand waarmede hij hem eenmaal in drift had getroffen, en met een stem, die van de levendigste aandoening getuigde, zeide hij luid: »voader, vergêf mien...? voader, ik heb zoo bitter misdoan.” Maar... of de vader den handdruk gevoeld en of hij de woorden van den berouwhebbenden PETER verstaan had, zijne kinderen vernamen het niet. Roerloos bleef ARIE PLOEGERS liggen, geen woord kwam er meer over zijne lippen; in een vernieuwden en heimelijken aanval van den bekenden vijand werd de zwakke vermeesterd.

Azijn en water helpen niet meer as 't lief in de kneukels van den dood leit, en 'n engel — of 'n duuvel — met de ziel in de vlogt is. Dokters, al dat ze 't heufd nog voller as d'r boekenkast hebben, ze kieken op d'r neus as 't spulleke uut is, en de woorden: »'t Is afgeloopen”, kniepen ze de kêl uut, asof ze gestrôpt zin. »'t Is afgeloopen”, die woorden vernamen PETER en HANNEKE nog geen half uur later uit den mond des geneesheers, en zij staarden somber vóór zich.

»Houdt je maar kalm!” klonk het ten afscheid uit denzelfden mond, maar, toen de deur achter den raadgever was digtgevallen, toen weenden ze luide, PETER en HANNEKE: ze hadden geen vader meer op aarde; ze hadden den dierbare zien kwijnen en vernietigen door een

duiveltje in 't bloed, dat, aangehitst door een gevaarlijker duiveltje, een duiveltje dat lacht en jubelt bij 't verstoren van huiselijk geluk, ondervreugde of huwelijksheil, zich een troon vest op de puinhoopen van liefde en eendragt, en, even as 't kriekende kriekske, overal kriekt, maar slecht zich laat vangen en — altijd weer vort is. O! hoeveel zou PETER voor slechts één handdruk, hoeveel zou HANNEKE niet voor een vriendelijk en verklaarend woord des vaders gegeven hebben! Vader was gestorven, en PETER wist niet, of zijn heengaan in vrede geweest was. Vader was dood, en HANNEKE zuchtte: »Ha'k moar eerder gesproken. Wie weet, wat ie docht!» en ze treurden, de weezen, maar vonden troost in het denkbeeld: God weet alles, Hij kent den schuldige zowel als den reine; den eerste schenkt Hij vergiffenis bij waarachtig berouw, de laatste deelt in zijn liefde wat ook de laster mogt blazen.

't Is kermis in 't dorp. Aan den voet van den dijk staan, even als bezijden den kerkweg, de koekkramen en tafeltjes, die een bonte rij vormen met hare zusters van Neurenburger inhoud, benevens de hakblokken die zich naauw aan den onveranderlijken malle-molen sluiten,

waarin de jongens op ongeblinddoekte paarden rijden, die nooit dol worden, en de meisjes in baksleden glijden, zonder dat 'r sneeuw is.

't Is kermis in 't dorp. Wie zou het wraken, dat ook de arme daglooner even als de rijkere landbouwer zich één dag in het jaar aan betamelijk genieten overgeeft? Welk verstandig mensch zal het weê over den vader met zijn tienjarigen hoed en kalen zondagschen jas uitspreken, die met moeder de vrouw en al de springers, groot en klein, naar de kermis trekt, en het met zorg gespaarde kermisgeld verdeelt, om: veur hum eiges en moeder zes stoalen vurken in 't huushouwen; veur KA 'n pêpermuntdeuske; veur ALBERT 'n piepekop; veur GEURTJE 'n spiegelje; veur GIJSKE 'n kniepmes; veur JENNEKE 'n stooters pupke, en ten slotte 'n tienstuuvers koek veur allegoar te koopen? Wie zal het hem euvel duiden, dat hij vijf centen utleit um de kleintjes in de meulen te zetten, en 'n kleinigheid nog, um te zien, of ALBERT zoo handig in 't koekhakken is, as hij 't was, in zijn tied? Wie zal het ach! en wee! over de kermis uitspreken — zoo er de dag des Heeren niet meê gemoeid is — de kermis op 't land, indien ze in reinheid des harten gevierd wordt? Laat ze zelfs binnengaan in de herberg: twaalf lampen aan den zolder — ongekende

verlichting! 'n vedel en klarinet — keurige harmonie! 'n glêske bier voor den geringe, 'n flesch wien voor den rijke; 'n »anavandeu' 'n »sjassedewiet" — wat zou het schaden? Neen, we gingen niet te ver, met ook de herberg binnen te treden; een hopsasa in eer en deugd is geen zonde, al zijn er christen ijveraars, die — bij volgeladen tafels en onversneden wijnen, in 't vette der aarde — den mindere zoo gaarne elk levensgenot ontzeggen, behalve die, welke hij nooit kan smaken. Neen, waarlijk, we gingen niet te ver, maar helaas! daar binnen die herberg blijft het maar zelden zoo als wij het zagen. Helaas! daar sluipen wezentjes met bokspootjes binnen, die prikken met hun hoorntjes en kwispelen met hun staartjes, en, om *die* van verre te houden, daarom, *daarom* vloeit ons de zucht van de lippen: mogt de onziekelyke philanthropie zich ook met onze dorpskermessen bezig houden; mogt ze het goede er van bewaren of wijzigen, maar het kwade en zondige zoeken te voorkomen door gepast en meer degelyk vermaak, en de kermis alzo in een regt christelyk en vrolijk volksfeest herscheppen!

Veel meer nog zouden wij, om ons denkbeeld te motiveren, hierbij kunnen voegen; doch al schreven wij bladzijden vol, we zouden de hoofdschudders niet voor ons

winnen; de JAKNIKKERS begrijpen het zonder dien — welligt hebben zij 't al jaren vóór ons begrepen — en we breken deze intermezzo af, met de woorden: »Die 't wèl wil, hij werke.»

't Is kermis in 't dorp. De pas gerezen September-zon trekt langzaam den nevel op, die de velden bedekt. De luifels der kramen zijn nog gesloten, en de groote honden, die het kermisvolk dienen, loopen snuffelend rond en houden den pastoriehaan met zijn dames op een eerbiedigen afstand, die anders gewoon zijn, een morgenwandeling tot voor de herberg te maken, waar de afval der voërbakken niet zelden een hartigen pik achter laat.

Op het oogenblik dat de doodgraver — 't is zeven ure — het klokketouw trekt en der gemeente verkondigt dat vriend HEIN zich aan geen kermissen stoort, opent een der straks genoemde wezentjes — of liever wezens met bokspooten — de achter- of schuurdeur der herberg en grinnikt een jongman het »vaarwel" toe, die zijn pet in de oogen drukt.

't Is MIECHEL: gisteren avond heeft hij kermis gehouden, want een kermis verzet de zinnen. MIE was ook in de vreugde; ze had er veul bêter as anders uitgezien. Ze had hem verlokt tot 'n »schotse drie", en willen traktieren ook; moar, dat had ie niet gewild, en *hij*

had getraktierd op krek wat ze luste — geen bier, geen wien.... rood met sukket. . . . en ze was al knapper geworden — wat had ze de slag um 't hart te verlochten. MIECHEL had nog ens, en nõg ens gedanst, en nõg ens gepruufd, ook annies. Verdreeid! hie was zóó tierelie-rig en zóó lochtig geworden, as ie in geen dagen gewêst was, en MIE was bij 'm gebleven, en ze hadden is gekuijerd buuten, en ze woaren weer noar binnen gogoan. en MIECHEL had toen noast MIE in 'n schip gezêten, woarmeê ze lavierte, en 't was schiemerig geworden, zoo roar, zoo benaauwderig, en toen... toen most ie in sloap zin gevallen. . . . in de schuur van de harbarg, woar ie in 't heui was wakker geworden.

De doodgraver ging al voort met het metaal in den toren te doen brommen; links op 't karkhof had ie giesteren oavond 'n graf motten groaven, in steê van te kunnen dansen. Albeneur! bêter verdienen as verteêren. Krek op de moat van 't meziek, dat gunds uut de harbarg had geklonken, had ie spoajen kunnen; 't was nooit zoo oarig gogoan, en de kuul was zoo goed as veur den beste.

MIECHEL liep nog zoo'n bietje drêjerig den diek op. Dat klokkegesjenk vervêlde hum glunjend, heel andere meziek as van giesteren oavond. Veuruut! Moeder zou niet wêten, woar ie gezêten had.

MIE! veuruut!

Met de oogen naar den grond liep MIECHEL voort, en, was het beeld van de lange MIE hem onwillekeurig met een spottenden lach voor den geest getreden, een schok voer hem door de leden, toen hij, een tred vóór zich vernemende, opzag, en haar ontwaarde, met wie hij had kermis gehouden.

„Hoe is 't, hei de sloap al wakker?” riep de lange deerne den jongen reeds van verre toe, en, nadertredende, vatte z'm bij den erm en fluusterde wat, en smuuspelde wat, en MIECHEL zei niks, went, hie was nog zoo soezig.

„Kom, loop is meê,” zei MIE, na eenig zwijgen: „Gunds kommen ze oan van 't *Lêge Veerhuus*; zie moar, JOAPIK de veldwachter geet veurop, de meister achter 'm oan. Kom, bij 't hek van 't karkhof ku'j alles 't best zien.

Ondanks zich zelve keerde MIECHEL aan den arm van MIE op zijn weg terug; terug, veurbij de kroamen die de luifels nog neer hadden, terug veurbij de harbarg woar ie vernacht had, en, bij het hek van 't karkhof gekomen, drong MIE hum tegen den hekpost aan, bleef noast 'm, en fluusterde, terwijl ze wonderlik lachte: „Dat had den PLOEGERS ook niet gedocht, dat zien eigen kieners hum den dood zouwen doen.”

„Hê?” zeide MICHEL, die het niet best verstaan had. — „Dat de erme man deur de slechtheid van zien jong en dern nou in de kiest leit,” fluisterde de deerne weder: „ha'k geen regt, MIECHEL, toen 'k zeî — um van de jong niet te sprêken — dat die HANNEKE 'n peuzelje was?”

MIECHEL kreeg 'n oakelig gevuul, moar kon niks antwoorden... HANNEKE! Had ie niet eiges de waarheid geheurd; had ie niet eiges d' onderveinding gekregen, dat ze de kat in 't duustere kneep, en dat z'in 'n mooi bekske 'n tong had, die nog valscher as valsch was?

Nog altijd dreunt het klokgelui. Zie, langzaam naderd de trein. JOAPIK de veldwachter doet, bij de in-trede van het lindenlaantje — dat op het kerkhof uitloopt — de jongens uiteen gaan, die met dezelfde pret 'n kerl met 'n oap, of 'n urgel met drêjende pupkes, as 'n begroafenis zien. Meister, met 'n zwarte mantel um, en 'n zwarte steert oan zien hoed, kiekte deftig in 't rond; juist achter hem aan rijdt de boerenwagen, waarop de zesplank staat, waarvan de meeste menschen zoo'n afkeer hebben, maar, zoo als er toch voor het grootste deel der stervelingen, insgelijks eenmaal, een zal getimmerd worden. Zie, vóórop den wagen zit de voerman, en achterop, bezijden het hoofdeinde der kist, zitten twee vrouwen in zwarte kappen gedoken;

een harer houdt een witten zakdoek voor de oogen gedrukt; achter den wagen volgt een twintigtal mannen. Den eerste ter regter zijde zijn de oogleden gezwollen, en terwijl hij den blik strak op het wentelende wagenrad houdt gevestigd, verneemt zijn nevenman niet zelden een pijnlijken zucht.

De wagen is het hek genaderd; de trein staat stil; een kleine ladder wordt tegen het voertuig geplaatst; de vrouwen staan op, en klimmen af. Eenigen der mannen, die achteraan liepen, slaan de handen aan 't werk en brengen de kist van den wagen op de lijkbaar over, die aan de binnenzijde van 't hek gereed staat. Weer gaat de veldwachter met den meester vooruit; twaalf dragers torschen den zielloozen broeder met zijn laatste woning; de vrouwen volgen, de overige mannen volgen haar. Aan den grafkuil genaderd, wordt het zwarte kleed van de kist genomen; de dragers plaatsen haar op de houten die over den kuil zijn gelegd; de houten worden weggetrokken; met touwen viert men het lijk-omhulsel zachtens naar beneden; . . . daar ploffen aardkluiten, dof en somber; daar zegt de meester ten laatste: dat familie en vrienden voor de laatste eer, aan den overledene bewezen, worden bedankt; daar worden de hoeden, die straks werden afgenomen, weder opgezet;

men trekt terug, en.... terwijl de jongste der vrouwen den wagen weer zal beklimmen, treedt een lange en plumpe deerne, die een jongman in den arm hangt, zóó ter zijde, dat de bedroefde het paar moet bemerken. Door het tranen floers heen, ziet HANNEKE PLOEGERS den jongen, dien men haar vader eertijds moest hebben verdacht gemaakt; ze ziet MICHEL, dien ze lief had, daar staan, met een onverschillig gelaat, en een doffen blik; ze ziet een andere naast hem.... een andere.... en ze neemt weder plaats op den wagen, en, had ze in 't heenrijden geweest, ze schreide nog meer op den droeven terugtogt: haar vader had ze verloren — verloren zonder van zijn achting verzekerd te zijn — en ze had ook den jongen verloren, aan wiens trouw en reinheid zij nooit had getwijfeld.

Aan den avond van den dag, die met het gebrom der doodsklok begroet was, krasten de kermisvedels voor de laatste maal. De kermisduveltjes, die met de kermisenschuld medegekomen, den vorigen dag den vrijen toegang gegund en niet met verstand — doch krachtig — waren ter deure geweest, ze traden meer moedig te voorschijn. Ze grinnikten en goechelden en gilden luide; ze

verscholen zich in de dranken, kropen tusschen de balancés en namen plaats, zonder schroom, op de lippen der kermisgasten.

Ze hadden schik, de dorpelingen. Sommigen, ja, nog in den eenvoud des harten, maar het meerendeel, helaas! in een schemerachtigen nevel, die al zwaarder en zwaarder werd, en alle *licht* met zijn sluijer omhulde.

Ze hadden schik, de dorpelingen, daaronder velen, die, in den vroegen morgen, voor de laatste eer, aandenden overledene bewezen, waren dank gezegd. Ze hadden schik; doch PETER en HANNEKE, zij juichten niet bij 't maatgeklank, dat in den stillen avond over de weiden klonk. Ze hadden het in huus te benaauwd gehad. Ze woaren noar buuten gegoan en hadden gegreind (*), bitter en veul, en woaren goan zitten in 't kuule (†) gres oan den Rienkant, digt bij de plek woar MIECHEL nog kort gelêjen gevraagd had, of zij *hum* mogt liejen as hie van hoar hiew. Kuuler was 't geworden, en PETER had 't goed gedocht um noar huus te goan. Met de hand onder 't heufd was PETER ten leste in sloap gevallen. HANNEKE had 't gezien, en stillekes, doodstillekes had ze 'n doek um 't heufd gesloagen en was ze op.

(*) Geweend. (†) Koele.

nei (*) de deur uitgelopen. Waar ze heen moest... ach! ze wist het zelve niet. MIECHEL! — zijn beeld vervulde haren geest. Ze had gemeind, dat de tied alles met hum in 't geliek zou brengen, moar voader was dood, en veur *zich*, noch veur MIECHEL had ze sprêken kunnen. MIECHEL! ze had hum 's mergens in 'n zwenk zoo roar en met 'n andere dern gezien; ze most, ze zôu hum sprêken; ze most, ze zou hum de toedragt vertellen; ze zou.... maar nu ze wilde en zou, nu had ze den moed niet om zich naar zijn woning te spoeden. De weerden liep ze rond, nu aan den Rijnkant, dan weder op den dijk aan. Eindelijk, zie, daar treedt ze de wilgen langs, de dijkglooijing op, en daalt aan de andere zijde. Licht schemert er in de woning, waar MIECH met zijn moeder woont. Ze nadert het huis; de luiken zijn maar ten halve gesloten; langzaam treedt ze toe; met de hand boven haar oogen, blikte ze naar binnen. Knikkebollend zit een bejaarde vrouw naast haar rustend spinnewiel; nog houdt ze 't vlas in haar handen, doch de draad is gebroken.... MIECH is er niet.

Zal HANNEKE die oude wekken? zal ze haar vragen? zal ze haar zeggen...? Neen, ze treedt terug en hoort

(*) Op nieuw.

de vedeltoononen sterker, die op den adem van een opstekend koeltje haar worden overgebracht. Daarheen, daarheen wordt ze getrokken met onwederstaanbare kracht. Kermisvreugde, — hoe stuit ze haar tegen de borst, en toch — toch wendt ze haar schreden naar de plaatse der blijdschap. Ze wil zien, of hij... of MIECHEL... — en meer nog verbergt zij haar gelaat in den doek, dien ze zich om het hoofd sloeg. Nader en nader klinken de muzijktoononen. — HANNEKE is de herberg genaderd. Een benaauwde lucht dringt uit de opgeschoven ramen haar tegen. Onbespied als zij zich waant, slaat ze den blik naar binnen. Langs de hoofden van een boerenknaap en zijn kermisgezellin, die, met den rug naar het raam en tegen elkander geleund, er vóór zijn gezeten, dwalen de oogen van 't meisje de dansaal in 't ronde. Hier, ... daar, ... neen, MIECHEL ziet zij er niet.

Een flaauwe hoop flikkert op in haar harte, en sterker buigt ze het hoofd naar voren om zich geheel te overtuigen, doch ook terzelfder tijd klinkt een plompe stem van ter zij haar in de ooren, die grinnekend vraagt: „of ze de rouwtied al uut het”.

't Was de zoon van den boer, die des morgens zijn wagen voor de begravenis had afgestaan. Terwijl HANNEKE, hevig ontsteld, den arm van den vrager, die haar

slanke leest wilde omvatten, zocht af te keeren, wendden de hoofden — voor het venster, binnen de kroeg — door het gepraat opmerkzaam geworden, zich om, en... blikte MIECHEL in de oogen der reinheid, door een floers van bedwelming en laster henen, en zag HANNEKE het verhitte gelaat van hem, dien ze gezocht had, en die thans — zij kreeg de volkomene zekerheid — voor haar verloren — *geheel verloren* was. Dat oogenblik der herkenning — wij zouden het een ondeelbaar oogenblik kunnen noemen, indien we niet geleerd hadden dat ook het allerkleinste nog deelbaar is. 't Was: een zien, gevoelen, losrukken en voortijlen van HANNEKE, in 't zelfde tijdstip. Ze snelde voort, de reine en schoone, en te midden der dartele toonen welke haar uit de herberg als najoegen, hoorde zij weder 't gebrom der doods-klok als in den morgen, en zag zij haar stervenden vader, en zag zij den beminde, zoo als hij voorheen, doch ook zoo als hij haar straks in de oogen had gezien. Zij snelde voort, en in de weerden hoorde zij 't kriekske kriecken, regts en links, maar — gelukkig! zij zag de giftige tong der lange deerne het venijn niet in de ooren van MIECHEL spuwen; gelukkig! zij hoorde die woorden niet: »Smergens bij de kiest van 'n voder, 's oavonds op de loer veur 'n harbarg — zeg, zou 'r grooter slet wel in 't derp zin?»

Ons bestek, waarde lezer, dwingt ons een tijdsverloop van acht jaren met stilzwijgen voorbij te gaan.

't Is een donkere winteravond. De scherpe noordoostenwind blaast ijskoud over de weiden en tegen de ruiten van 't *Lége Veerhuus*. De deur der woning wordt van binnen geopend en een zwarte gedaante treedt, met een lantaarn in de hand, naar buiten. Haastig slaat zij den berijpten weg in, welke langs greppels en onttakte knooten (*) naar den dijk voert. De dijkhelling is glad; ter naauwernood gelukt het haar, den top te bereiken. Even blijft zij staan en hijgt naar den adem. Haar pad, slechts flauw door het lantaarnschijnsel verlichtende, vervolgt ze haar weg. Bij den grooten lindeboom daalt ze behoedzaam en niet zonder gevaar den steilen dijk weder af; zij komt beneden; ginds moet ze wezen, ginds, waar ze de oude niet meer slapende bij haar spinnewiel zal ontdekken, met den gebroken draad in hare handen; ginds, in de woning, waaruit die oude vrouw spoedig daarop naar den Godsakker werd gedragen, dewijl de draad der liefde in hare woning, door twist en bitter hartzeer, mede op 't wreedste verbroken werd. Ginds moest ze wezen, in het huis, waar MIE-

(*) Knootwilgen.

CHEL zich had genoodzaakt gezien, een vrouw, als de zijne, binnen te voeren, die hem, in steê van gelukkig, rampzalig zou maken. Ginds, waar een slordige, onverdraagzame en nijdige huisvrouw den man tot een dronkaard gemaakt, de welvaart verjaagd en den honger naar binnen gelokt had. Ginds, waar een ziekbed der armoede in een doodsbed staat herschapeu te worden. Ginds, waar een zestal hulpeloze wichten zich, onbewust van hun ellende, in de onreinheid wentelen; waarbinnen een verslapte hand zich in de nabijheid der stervenssponde opheft om den armen tweejarigen knaap te slaan, die niet kon inslapen, omdat hij zoo koud was en honger had. Ginds, waar nog bij 't binnensluipen der doods-kou een laatste smet wordt geworpen op haar, die weldoende nadertreedt; waar doodsbleeke lippen nog stamelen: »Dai altied — van — 't peuzelje — reutelt — dat kniept — mien — de kop — in. Woar — kumt — ze — um hier — as — um ou — nog te lokken.” En dáár moest HANNEKE wezen — ze was er reeds eenmaal geweest — en dáár wou ze binnen gaan? Medelijden, innig medelijden met een verdoolde, dien ze eenmaal zoo lief had; deernis met het kroost eener stervende moeder, die zij niet haatte, omdat ze hem had verworven die voor haar niet bestemd was; deernis met de vrouwe, die haar nog

kort geleden op den beschonken staat des mans had ge-
wezen, als de oorzaak van al den jammer. Deernis, het
innigste medelijden joeg haar voort, en ze kwam, en ze
huiverde op den drempel, maar toch — ze trad binnen,
en plaatste den welgevulden zak, dien ze medebragt, op
de tafel. — Wat was HANNEKE PLOEGERS oud en bleek
geworden in acht jaren tijds! — Ze vroeg naar de kran-
ke.... MIECHEL antwoordde niet. Ze veegde een traan
weg.... MIECHEL zag het niet, maar nam, met een spot-
lach, een dronk uit zijn giftkelk....

»MIECHEL, stoa op, denk oan God, denk oan oe vrouw
en oe kienders»; sprak HANNEKE zachtkens, doch — een
vloek was haar loon, en de grijns klonk haar tegen:
»Kom, schêr oe vort, schêr oe vort, noar de prêkstoel!»

Terug ging HANNEKE, doch eerst nog wierp ze haar
mantel over de slapende kleinen, die ze paarsch zag
van koude. Terug ging HANNEKE, en in haar bittere
stemming vergat ze het licht dat in 't grimmige duister haar
weg moest bestralen. Voort liep ze; teruggaan om den lan-
taarn te halen wilde ze niet. Vreeslijk klopte haar harte.
Ijskoude woei haar om de weinig gedekte leden. Tastend
zocht ze haar pad.... op handen en voeten beklom
zij de gladde dijkelling; weer kwam zij behouden in de
weiden terug. Vinniger werd de koude; rillend en klap-

pertandend schreed ze met ongewissen tred als op een ijsbane voort, maar toch, ze struikelde niet en naderde scharrelend de plaats harer woning. Als met den dood op de lippen zag PETER zijn zuster. — Hij wist niet, waar ze getoefd had of waarheen zij geweest was... hij vraagde het haar, doch spreken, dat kon ze niet, en — 't werd nacht.

Een akelig spooksel, lezer, rijst er voor uwe verbeelding. Een spooksel! doch zie, wij rukken hem het masker af, en staren den LASTER in zijn graauwe, en gluische en vreesachtige oogen.

Zie, daar staat hij in zijn volle, ellendige naaktheid, zoo magtig met zijn masker, zoo nietig en klein en onmagtig in zijn ware gedaante.

Magt der helle! hij fluistert en grijnst, en rukt kinderen van ouders. Hij fluistert en grijnst, en blaast liefde tot haat. Hij fluistert en grijnst, ja, ten dood en verderve!

Laster! uw weg, door onze schets genomen, willen wij niet nogmaals opsporen. Hoe gij van 't eene kwaad tot het andere voert, werd helder genoeg voor hen, die u schuwen — schuwen als de kwaadaardigste pest. Laster! indien er een dolk scherp genoeg kon gewed wor-

den, wat zouden wij hem gaarne u door het hart stooten, ellendige! indien gij een hart kondt bezitten.

Lezer, bragt de laster met zijn grijns, den armen PLOEGERS tot den noodlottigsten toorn, vergeef het, dat zijn ontmaskerde aanblik ook ons in drift deed ontvlammen. Maar zie... ze ligt daar ook, de reine, die geen schepsel leed heeft berokkend; die liefde wou, en vrede en eendragt; die zich zelve vergat om een vader met zijn zoon te verzoenen; die den ontrouwen minnaar in 't lijden wou helpen en troosten; ze ligt daar zoo koud als het ijs, dat de ruitjes bebloemt; die laatste gang heeft haar op 't ziekbed geworpen, en 't bidden van PETER heeft den dood niet verwonnen. Zie, ze ligt daar. — Heeft haar de laster vermoord? »Wel neen!» grijnst de lafaard.

Zwijg!! en ga! want uw aanblik in 't bijzijn dier slappende onschuld, hij pijnt en hij kwelt ons. Ga! — ga verre! En gij, waarde lezer, kom nog eens nader. Zie hier de doode.... en neem onze bede: »Hoort ge een kriekske dat kriekt in uw woning, dat kriekt op de heide, of kriekt in de weide, denk dan aan haar wier beeld wij u schetsten, en — dek uw hart met het borstschild der liefde!»

18 Sept. 1856.

